

MOBILITA (MECHANICKÝ POHYB) OBYVATELSTVA

Mobilita = změna zařazení jedince (pohyb obyvatele) v systému určených jednotek (útvary):

- sociální mobilita,
- prostorová mobilita

Souvislost prostorové a sociální mobility obyvatelstva

Členění prostorové mobility

Typologická kritéria:

- periodičita (cykličnost) a délka trvání
- vzdálenost pohybu (překročení určité hranice)
- směr pohybu
- organizace pohybu
- příčiny a motivace pohybu
- početnost skupin
- prostorový průběh
- strukturní znaky účastníků pohybu

Základní typy prostorové mobility obyvatelstva

- Migrace / stěhování
 - změna trvalého bydliště,
 - nejvýznamnější typ pohybu

→ trvalé změny rozmístění obyvatelstva

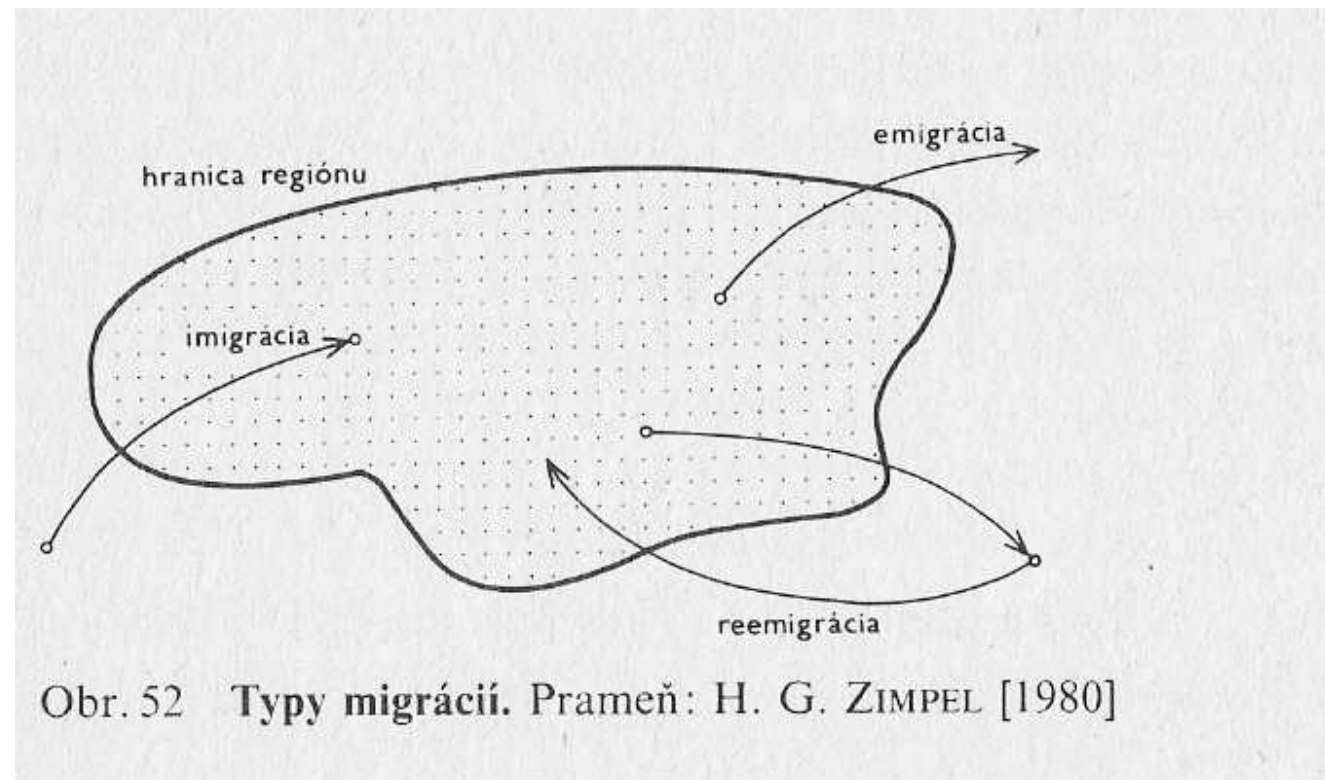
- Dočasné změny pobytu / sezónní migrace
 - změna bydliště na určitý čas,
 - místo trvalého pobytu se nemění
- Dojíždka / kyvadlová migrace
 - rozdílnost místa bydliště a pracoviště / školy, ...
 - pravidelnost pohybu (stejná trasa, čas, totéž obyvatelstvo)
 - oscilace
- Nepravidelné dočasné pohyby / turbulence
 - různý účel (turismus, nákupy, služby, obchodní, služební cesty),
 - nepravidelnost pohybu,
 - nedostatek informací

MIGRACE - ZÁKONITOSTI, PŘÍČINY, SOUVISLOSTI, DŮSLEDKY

Migrace = dvousměrný pohyb obyvatelstva, pojmy:

- přistěhování = imigrace (imigrant)
- vystěhování = emigrace (emigrant)
- zpětný návrat emigrantů = reemigrace (reemigrant)
- zpětný návrat uprchlíků = repatriace

Obr. 52 Typy migrácií. Prameň: H. G. ZIMPEL [1980]

Zákonitosti migrace

Výzkum migrací - již více než 100 let, význam „kvantitativní revoluce“

E. Ravenstein (1885) - zákonitosti migrace:

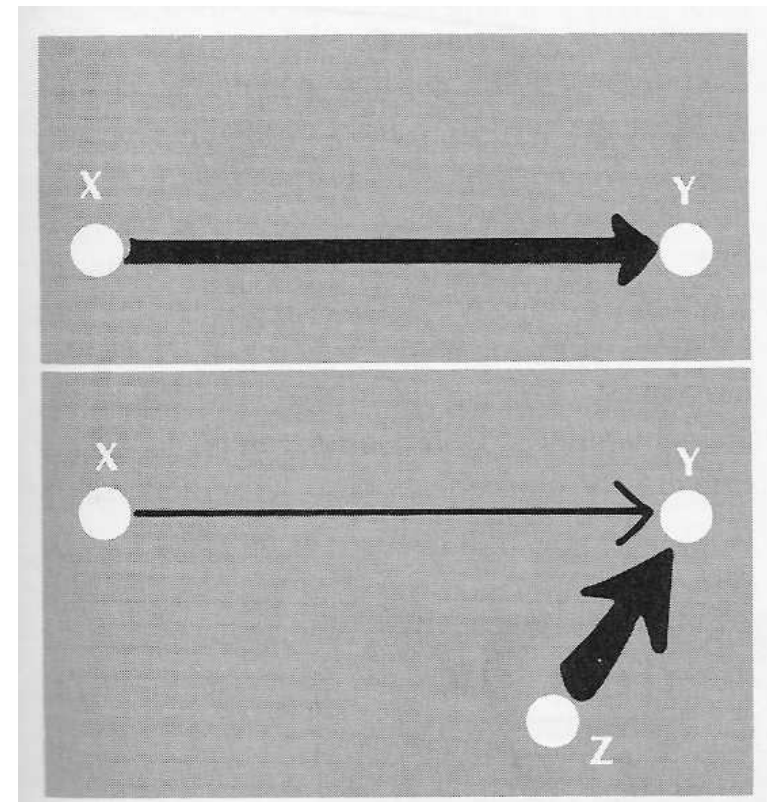
- čistá migrace = zlomek hrubé migrace (migrace × kontramigrace)
- většina migrantů se stěhuje na krátké vzdálenosti (inverzní vztah mezi objemem migrace a vzdáleností)
- migranti na větší vzdálenosti volí za cíl větší města
- obyvatelé měst jsou méně migračně aktivní než obyvatelé venkova (dnes odlišná situace ve vyspělých zemích → sub-, desurbanizace)
- migračně „náchylnou“ skupinou jsou mladí dospělí

Intervenující příležitost („intervening opportunity“)

Intenzita pohybu / přepravy mezi dvěma místy je:

- přímo úměrná → množství příležitostí v místech
- nepřímo úměrná → množství příležitostí v prostoru mezi nimi
- existence možných alternativ

Modelování migračních vztahů – gravitační model, behaviorální aspekty - modely diskreční volby

Příčiny a souvislosti migračních pohybů

Různorodost faktorů, kombinované působení

Přehled faktorů (příčin) migrace:

- ekonomické podmínky
- demografické faktory
- politické okolnosti (diktátorské režimy)
- ozbrojené konflikty, války
- přírodní podmínky (katastrofy, bariéra)
- kultura, tradice, náboženství

Další faktory ovlivňující intenzitu migrace:

- technologické inovace → usnadnění migrace
- šíření a dostupnost informací

Lze rozlišit dvě skupiny faktorů:

- vystěhovalecké faktory (push factors)
- přistěhovalecké faktory (pull factors)

Konkrétní rozhodnutí = důsledek kombinace push a pull faktorů (lepší identifikace push faktorů)

- dobrovolné × nucené (násilné) migrace
- legální × nelegální migrace

Důsledky migračních pohybů

Složitost interpretace

Změna demografických poměrů (věk, pohlaví, vzdělání, populační procesy, ...):

- emigrační oblasti:
 - převaha negativních důsledků,
 - přímé a nepřímé ztráty (struktura, dynamika populací, ...)

- imigrační oblasti:
 - spíše pozitivní důsledky,
 - zisk obyvatelstva v reprodukčním, produktivním věku

Hodnocení ekonomických důsledků

komplikované, nejednoznačné důsledky:

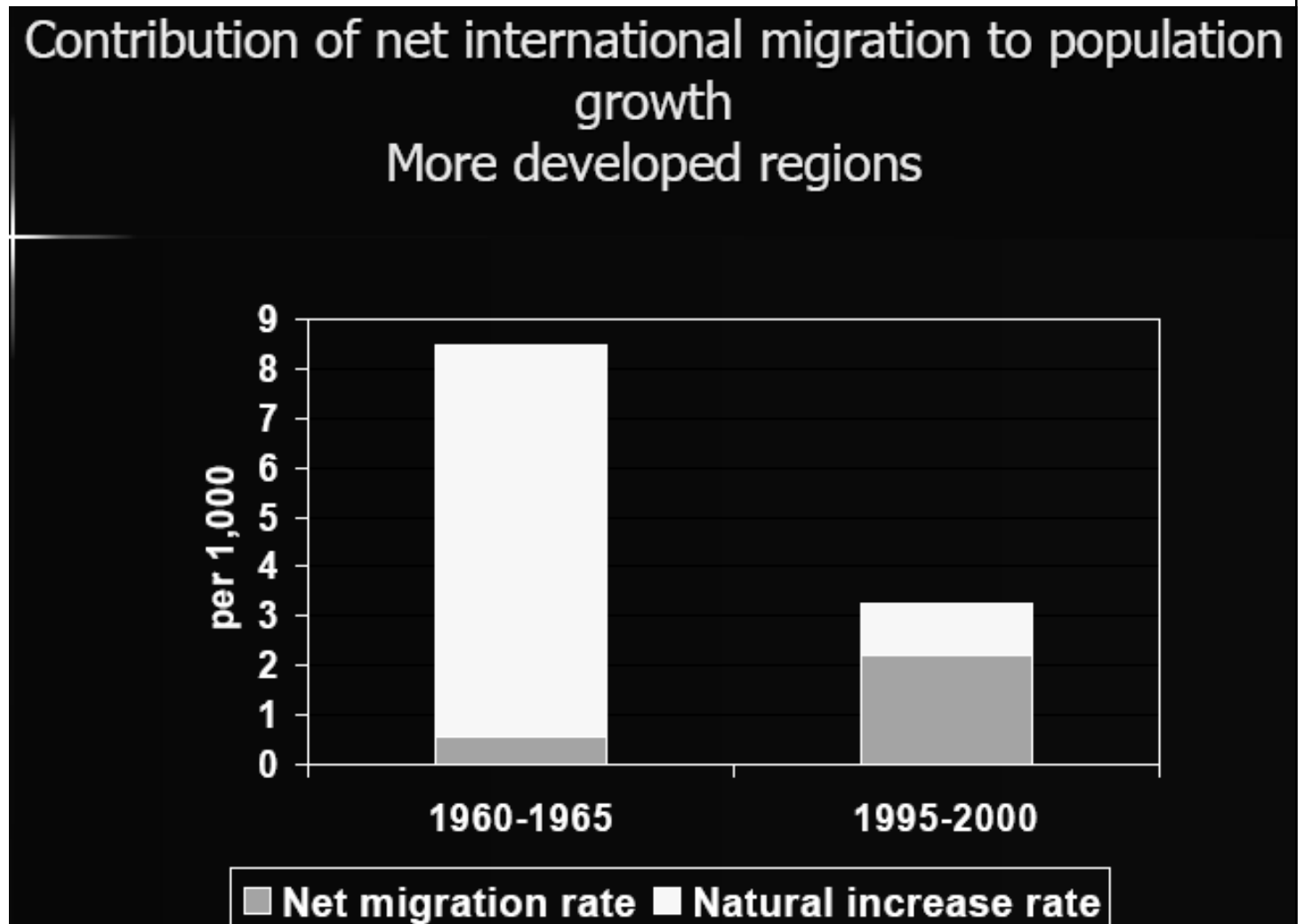
- emigrační oblasti:
 - ztráta prostředků, „únik mozků“,
 - možnost reemigrace, příliv financí ze zahraničí

- imigrační oblasti
 - „hotoví“ jedinci → okamžité ekonomické přínosy,
 - problém adaptace na nové podmínky (negativní společenské jevy)

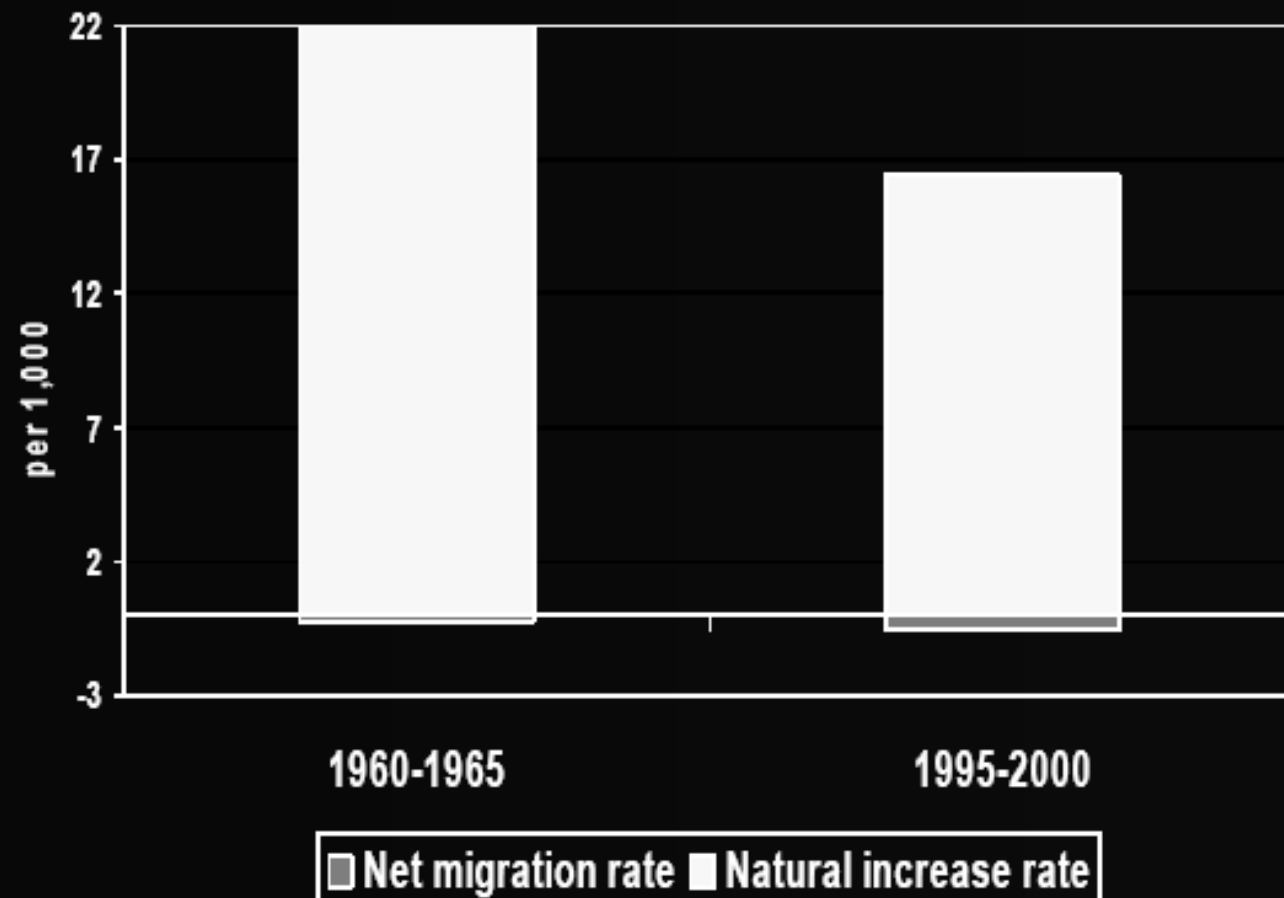
MIGRACE - SOUČASNÉ TRENDY

Růst významu mezinárodní migrace v populačních trendech států – důvody:

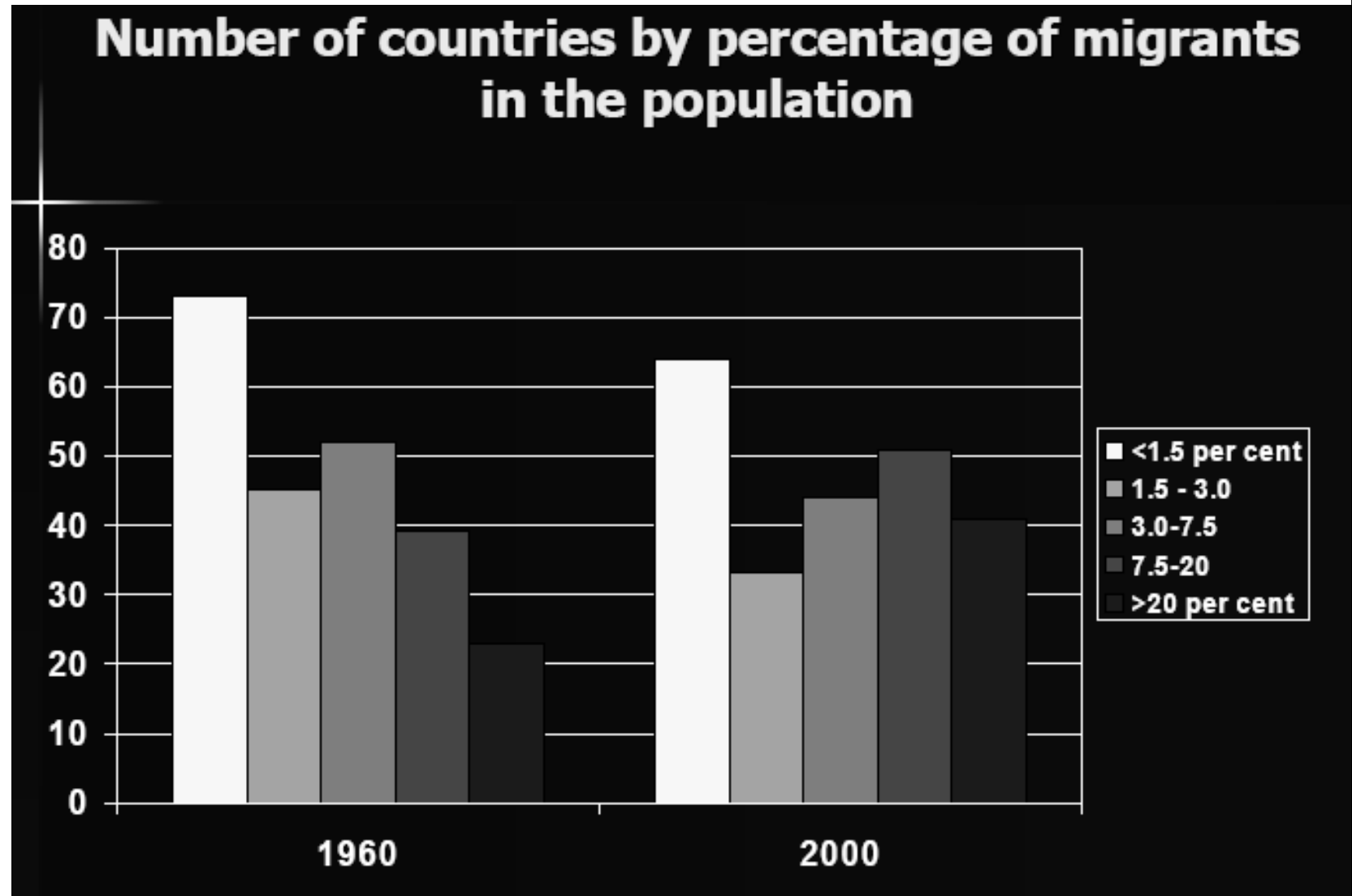
- snížení přirozeného přírůstku v MDRs

Contribution of net international migration to population growth Less developed regions

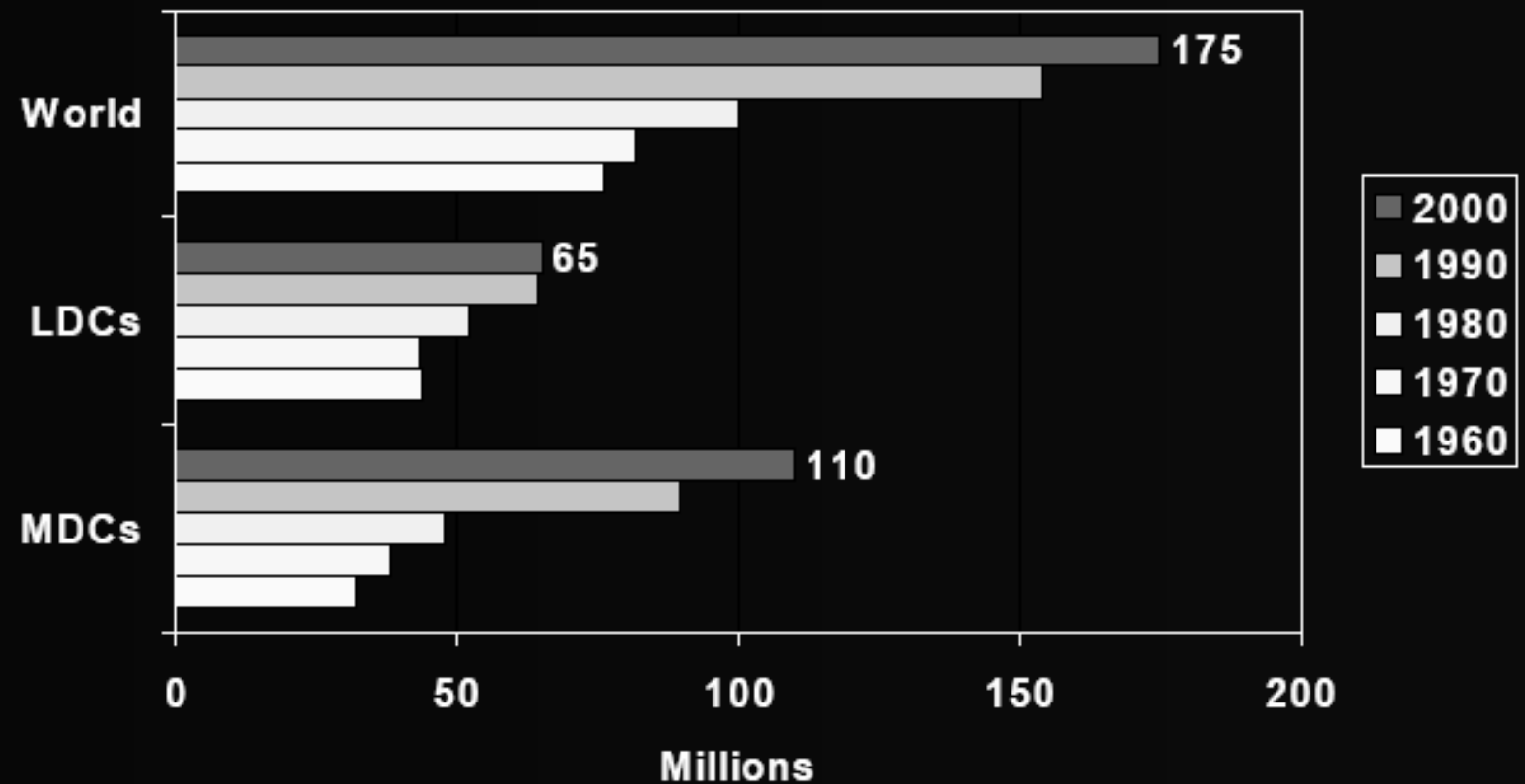

- změna objemu a podstaty migrace – tendence:
 - 1) globalizace migrace

- změna objemu a podstaty migrace – tendence:
 - 1) absolutní růst objemu migrace
 - 2) absolutní růst objemu migrace

Trends in the number of international migrants

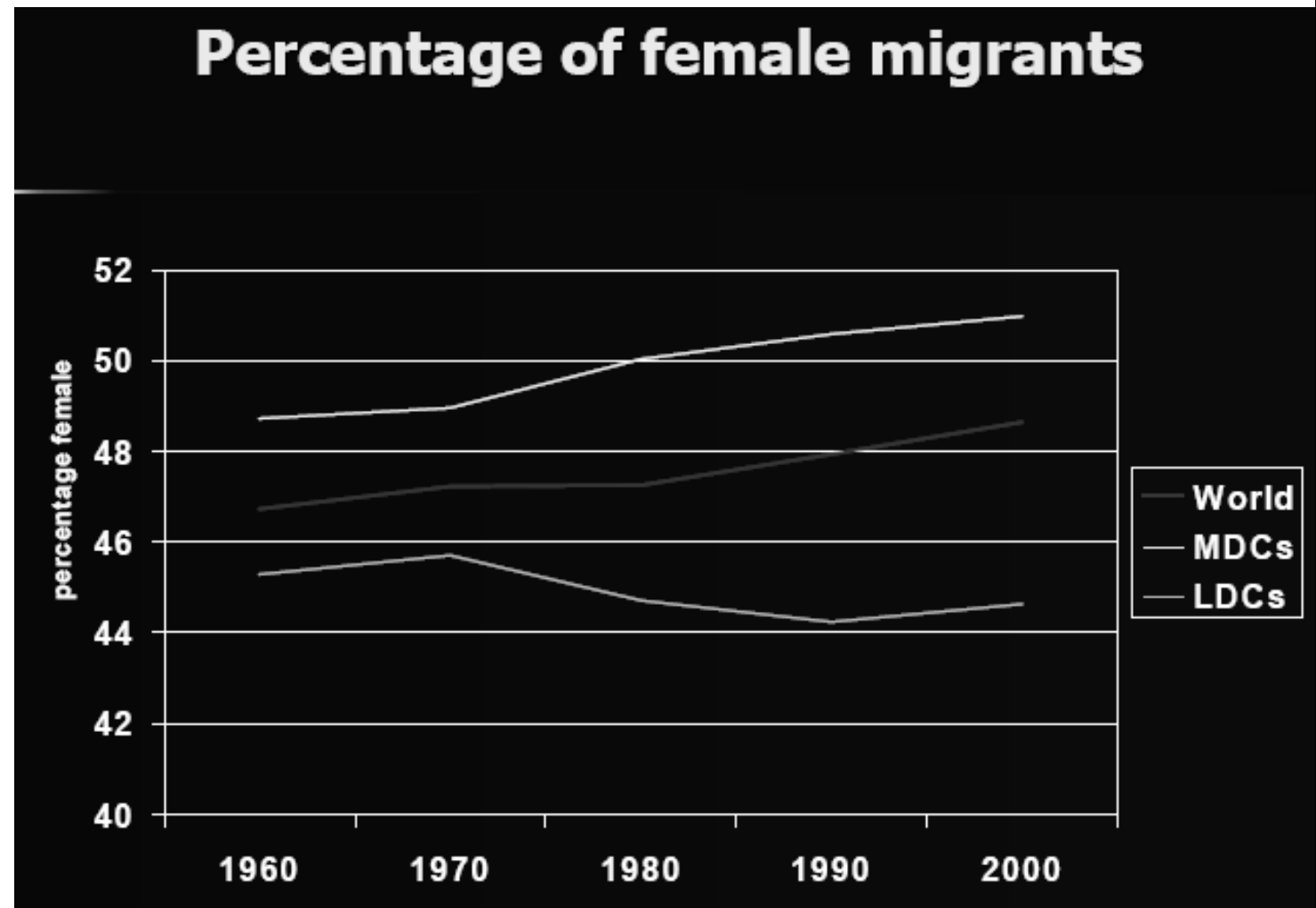

- změna objemu a podstaty migrace – tendence:

3) diferenciacie migrace - žádný typ nedominuje

- pracovní síla
 - kvalifikovaná (TNC - odborníci, manažeři, technici)
 - nekvalifikovaná (nízké mzdy, nelegální zaměstnání)
- studenti
- důchodci
- stálí usedlíci
- uprchlíci
- ...

- změna objemu a podstaty migrace – tendence:
 - 4) feminizace migrace
 - zapojení žen s dětmi

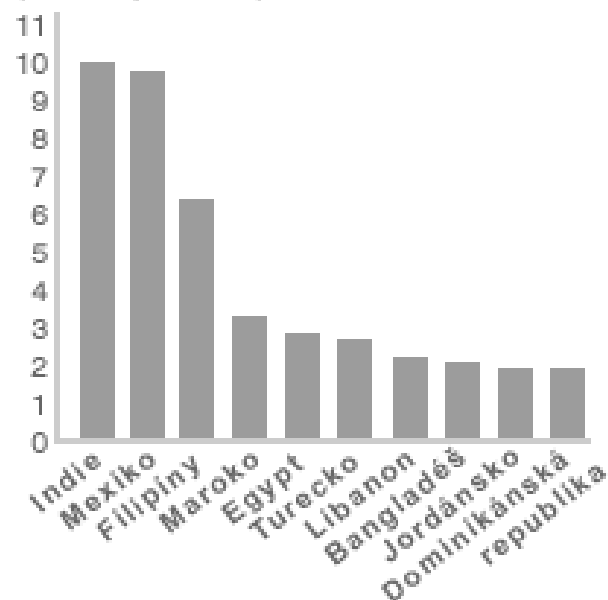
Změna důsledků mezinárodní migrace:

Geografie obyvatelstva a sídel II *Migrace – obecné souvislosti*

- zapojení žen a rodin
 - potřeba změn v zajištění péče o imigranty
- nárůst napětí a nepřátelství v imigračních zemích
 - pocit ohrožení určitých sociálních vrstev, pocit ohrožení soudržnosti místních komunit apod.
- emigrační země (LDRs):
 - negativní dopady („únik mozků“, pokles HDP)
 - pozitivní dopady (peníze posílané zpět domů)
- pokusy o ovlivnění imigrace v řadě zemí

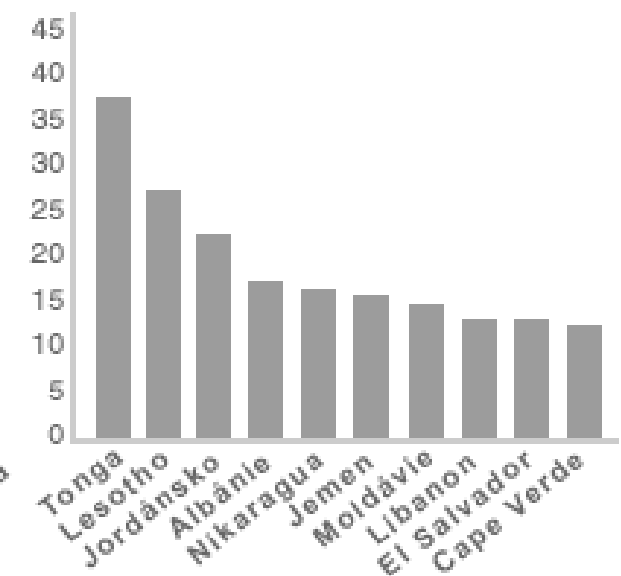
**Deset největších příjemců
v rozvojovém světě (rok 2001)**

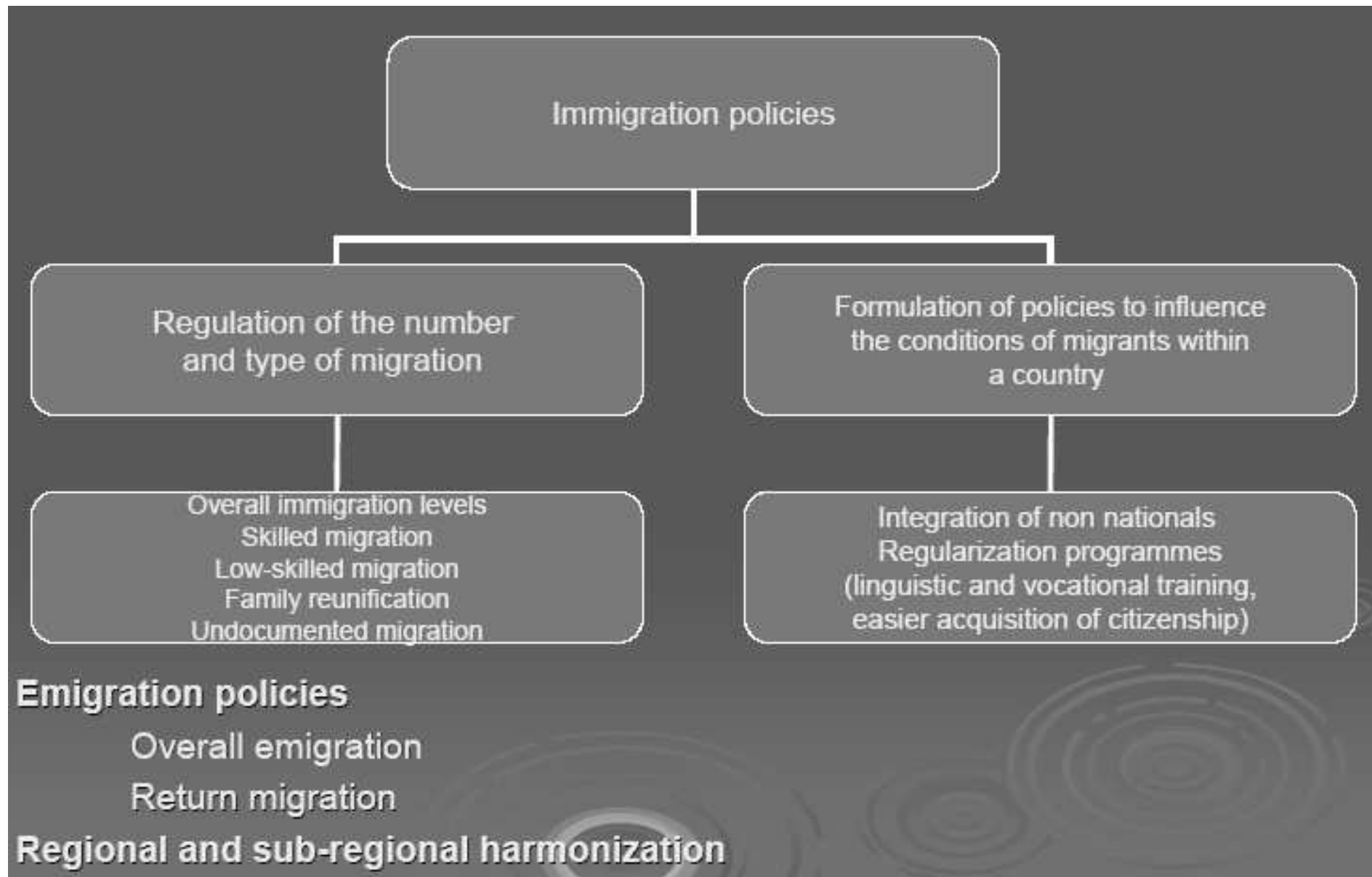
(miliardy dolarů)

**Deset největších příjemců
v rozvojovém světě (rok 2001)**

(% HDP)

Celkové důsledky mezinárodní migrace:

- malé
- velké (zejména MDRs tehdy neexistuje-li protiproud či je-li nízký PP)

**Geografie obyvatelstva
a sídel II**
Migrace – současnost

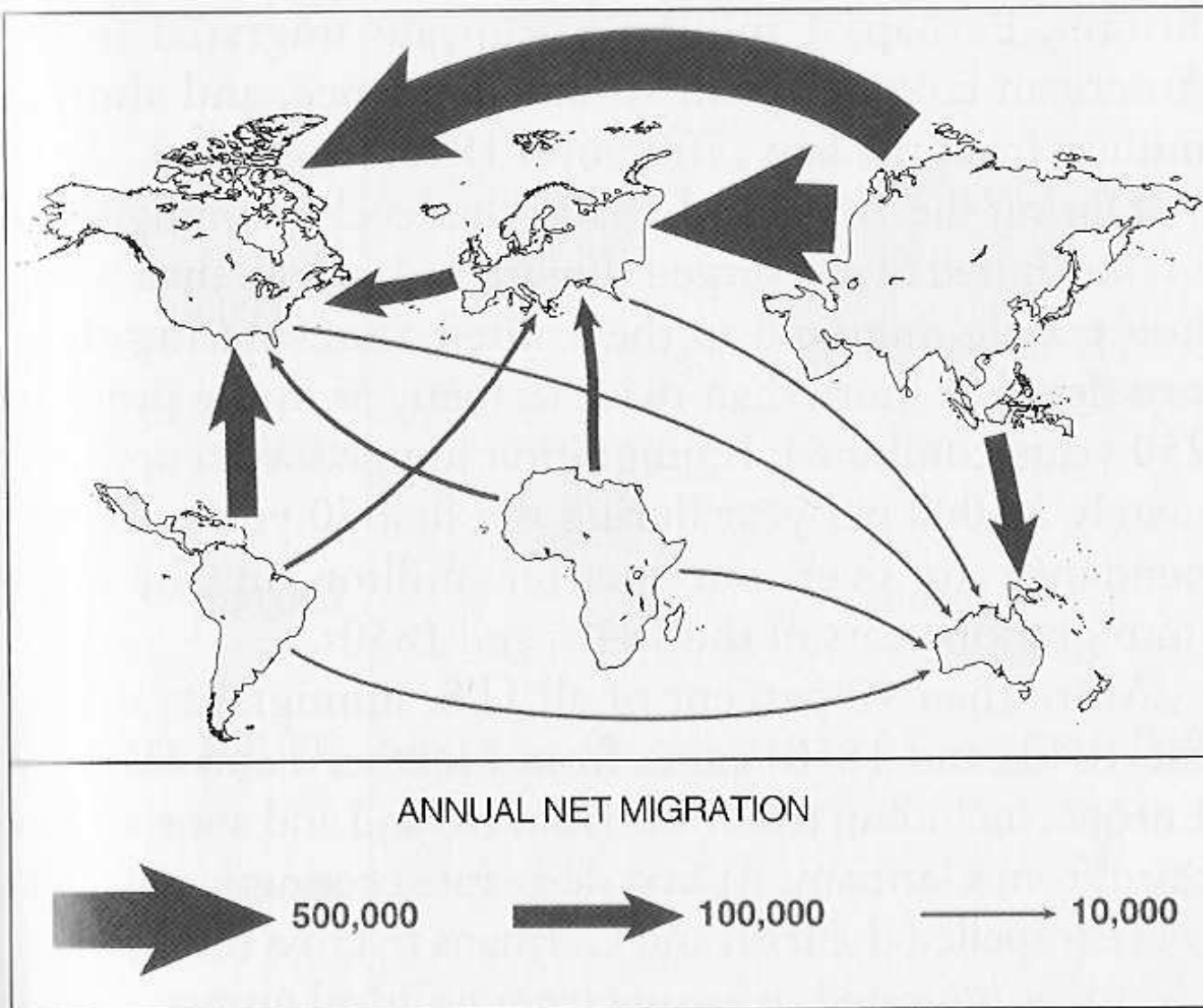

Figure 3-2 Global migration patterns. The major flows of international migrants are from less developed countries to more developed countries, especially from Asia and Latin America to North America and from Asia to Europe.

Geografie obyvateľstva a sídel II
Migrace – súčasnosť

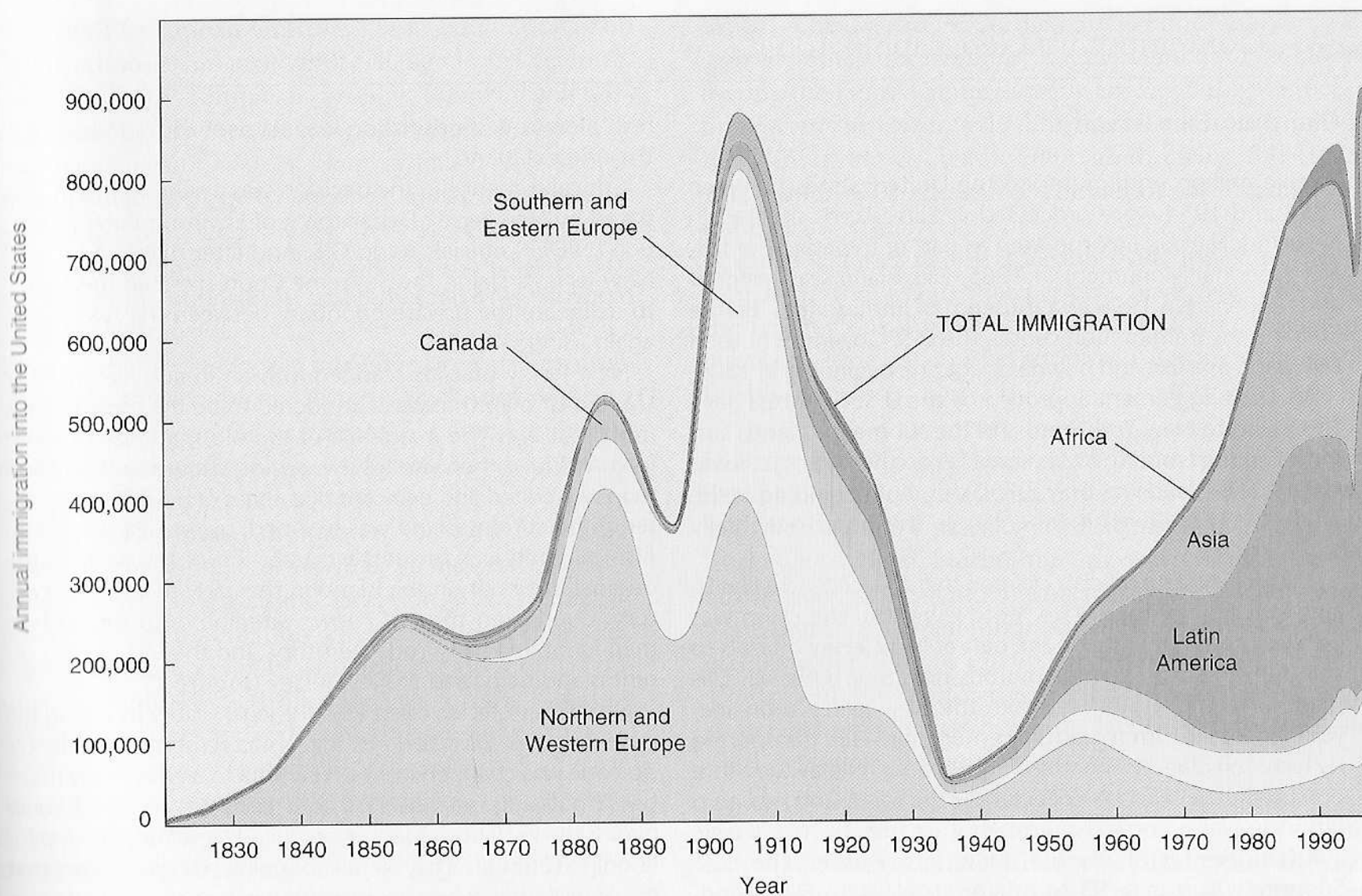
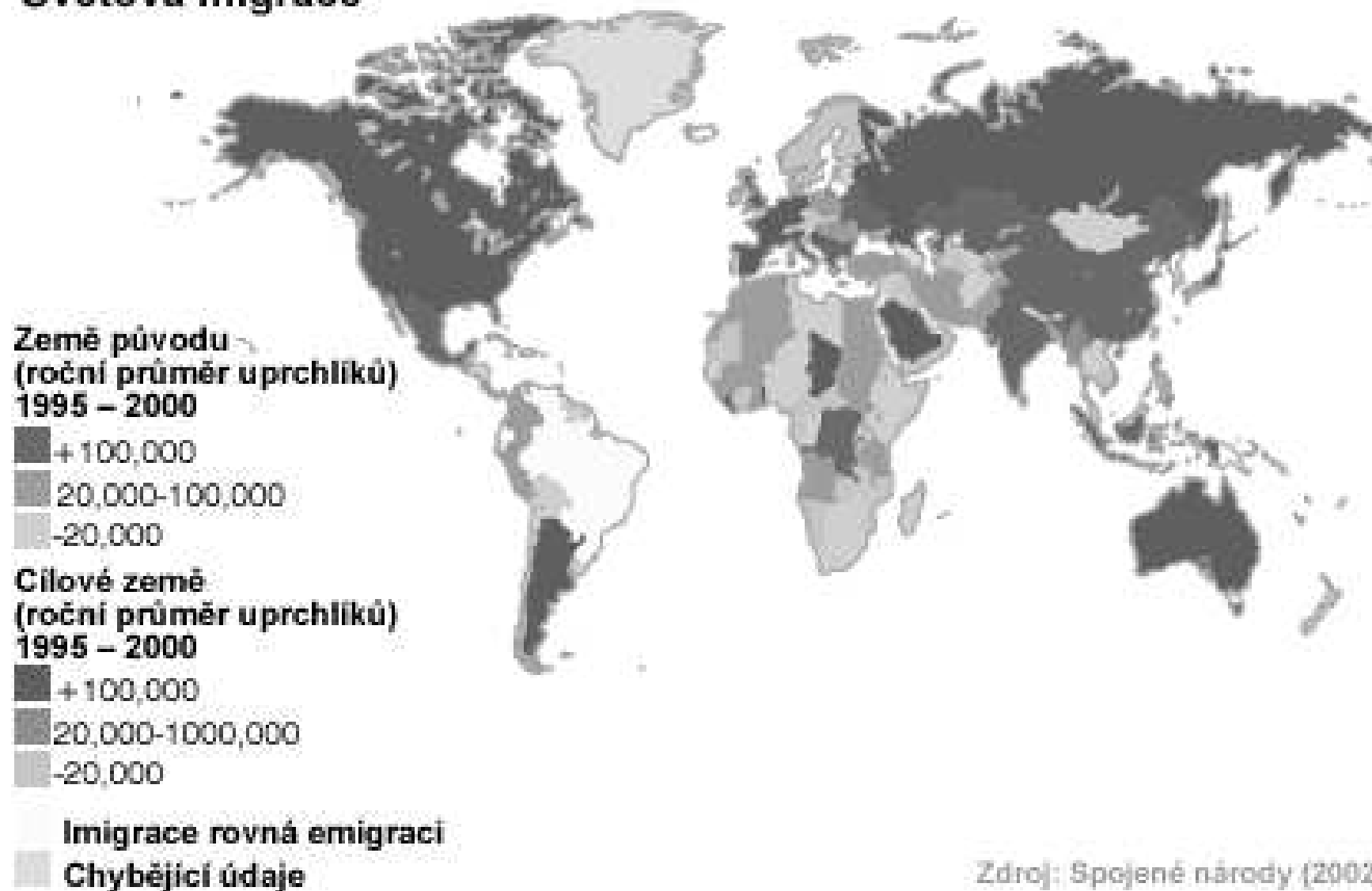
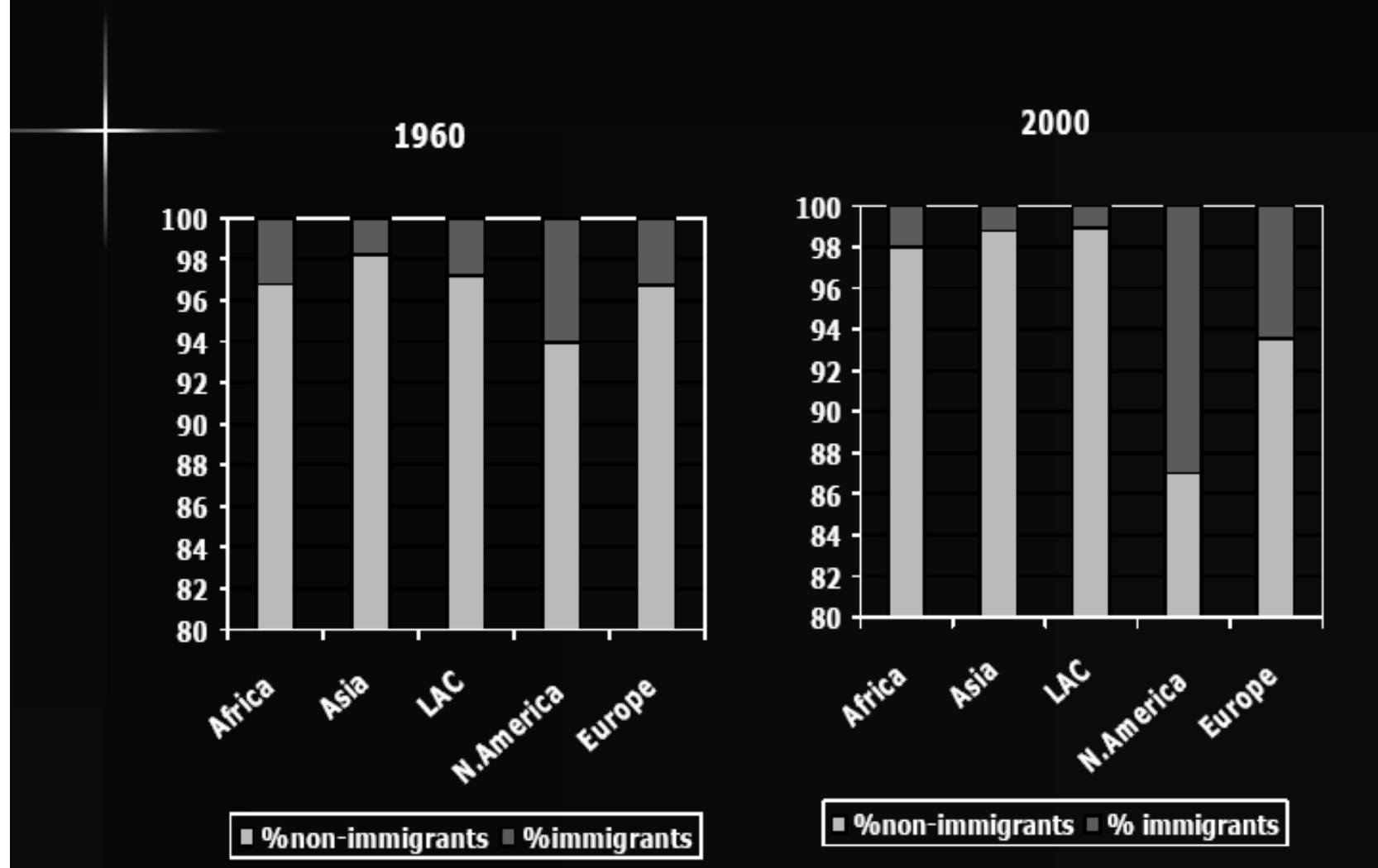

Figure 3-4 Migration to the United States by region of origin. Europeans comprised more than 90 percent of the immigrants to the United States during the nineteenth century and even as recently as the early 1960s still accounted for more than 50 percent. Latin America is now the dominant source of immigrants to the United States, although Asia was the largest source during the early 1980s.

Světová migrace

Percentage of international migrants in the population

Geografie obyvateľstva a sídel II

Migrace – súčasnosť

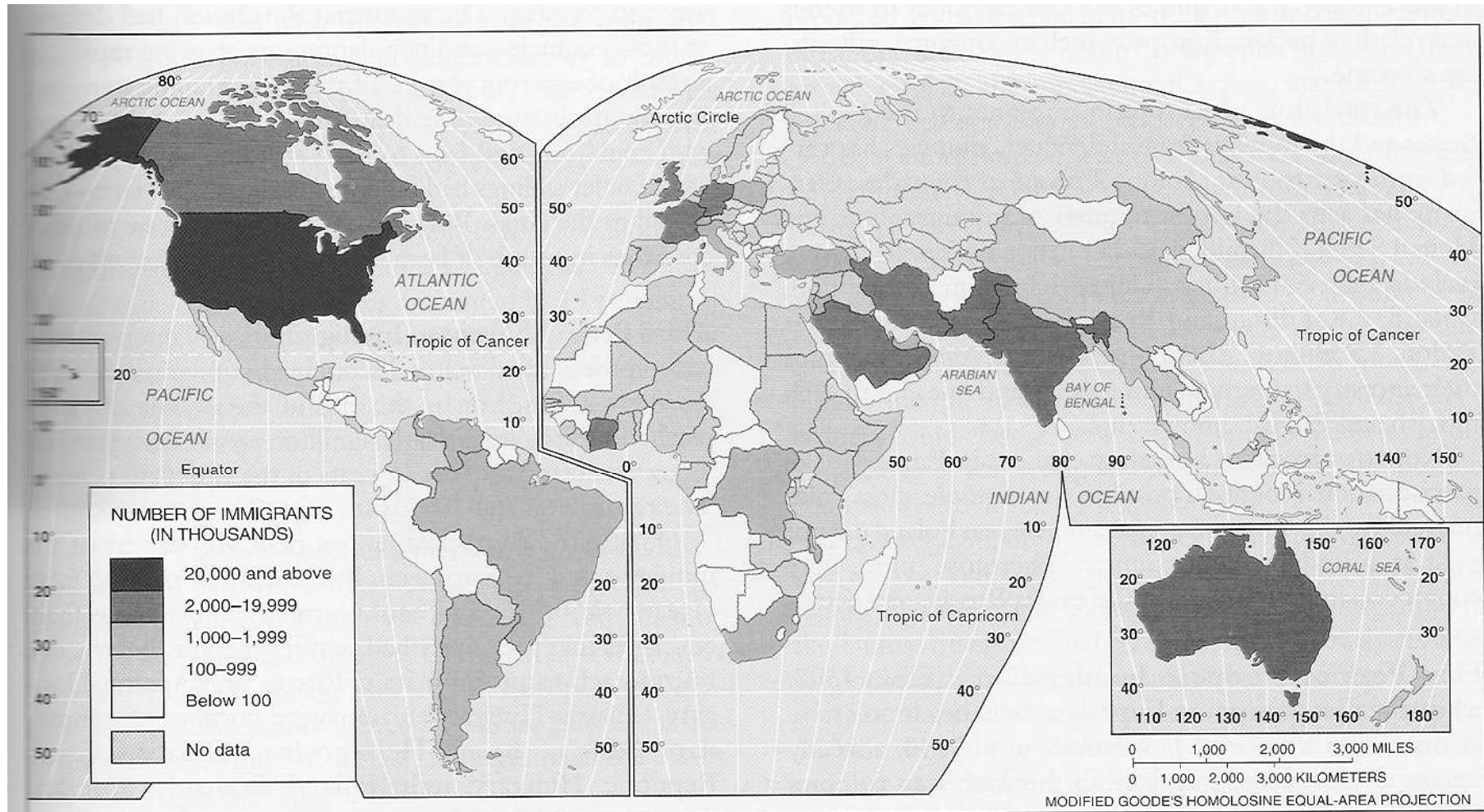

Figure 3–3 Immigration by country. The United States has by far the largest number of immigrants—that is, permanent residents who were born in other countries. Other more developed countries, including Australia, Canada, France, Germany, and the United Kingdom, also have relatively large numbers of immigrants.

Pramen: Rubenstein J. M. 2002. An Introduction to Human Geography

Počet cizinců k 1.1. posledního dostupného roku *)

Population of foreign citizenship at 1st January last year available *)

Geografie obyvatelstva a sídel II
Migrace – současnost

Pramen / Source: Council of Europe: Recent demographic developments in Europe 2004

Země	rok	počet v tisících	podíl na celkovém obyvatelstvu, %	Country
	Year	Number in thousands	Percentage of total population	
EU 25				EU 25
Belgie	1996	909,8	9,0	Belgium
Česká republika	2004	195,4	1,9	Czech Republic
Dánsko	2004	271,2	5,0	Denmark
Německo	2003	7 334,8	8,9	Germany
Estonsko	.	.	.	Estonia
Řecko	1996	155,5	1,5	Greece
Španělsko	2004	2 772,2	6,6	Spain
Francie	1991	3 608,0	6,3	France
Irsko	2003	215,4	5,4	Ireland
Itálie	2002	1 334,9	2,3	Italy
Kypr	2004	83,5	10,2	Cyprus
Lotyšsko	2004	33,3	1,4	Latvia
Litva	.	.	.	Lithuania
Lucembursko	2004	174,2	38,6	Luxembourg
Maďarsko	2004	130,1	1,3	Hungary
Malta	2004	11,0	2,7	Malta
Nizozemsko	2004	702,2	4,3	Netherlands
Rakousko	2004	766,2	9,4	Austria
Polsko	2002	40,7	0,1	Poland
Portugalsko	2004	250,7	2,4	Portugal
Slovinsko	2004	45,3	2,3	Slovenia
Slovensko	.	.	.	Slovakia
Finsko	2004	107,0	2,0	Finland
Švédsko	2004	476,1	5,3	Sweden
Spojené království	2004	2 794,0	4,8	United Kingdom

Odhad vývoje migrací

TABLE IV.1. AVERAGE ANNUAL NET NUMBER OF MIGRANTS PER DECADE BY DEVELOPMENT GROUPS AND MAJOR AREAS, 1950-2050 (MEDIUM VARIANT)

<i>Major area</i>	<i>Net number of migrants (thousands)</i>						
	<i>1950-1960</i>	<i>1960-1970</i>	<i>1970-1980</i>	<i>1980-1990</i>	<i>1990-2000</i>	<i>2000-2010</i>	<i>2040-2050</i>
More developed regions	5	431	1 104	1 521	2 569	2 462	2 158
Less developed regions	- 5	- 431	- 1 104	- 1 521	- 2 569	- 2 462	- 2 158
Least developed countries.....	- 95	- 140	- 462	- 766	9	81	- 270
Other less developed countries.....	90	- 291	- 642	- 755	- 2 578	- 2 543	- 1 888
Africa.....	- 116	- 220	- 293	- 244	- 269	- 410	- 322
Asia.....	165	77	- 416	- 595	- 1 434	- 1 244	- 1 204
Europe.....	- 480	- 64	304	479	1 139	937	699
Latin America and the Caribbean.....	- 58	- 288	- 388	- 649	- 798	- 740	- 567
Northern America.....	403	387	748	924	1 277	1 360	1 300
Oceania.....	85	109	44	84	86	98	94

Source: Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat (2005). *World Population Prospects: The 2004 Revision. Highlights*. New York: United Nations.

PRACOVNÍ MIGRACE

- Znaky:
 - individuální pobyt v cizině
 - ekonomická motivace
 - časová omezenost
 - dříve převaha nekvalifikovaných pracovních pozic, dnes modifikace

Evropa:

- růst významu po II. světové válce (EHS → ES → EU),
- dvě skupiny států:
 - cílové státy = západ a sever Evropy (termín Gastarbeiter),
 - zdrojové státy = jižní a východní Evropa, Turecko, severní Afrika,
- existence poměrně stabilních migračních vztahů, přesto v každé zemi existuje pestrá struktura zahraničních pracovníků

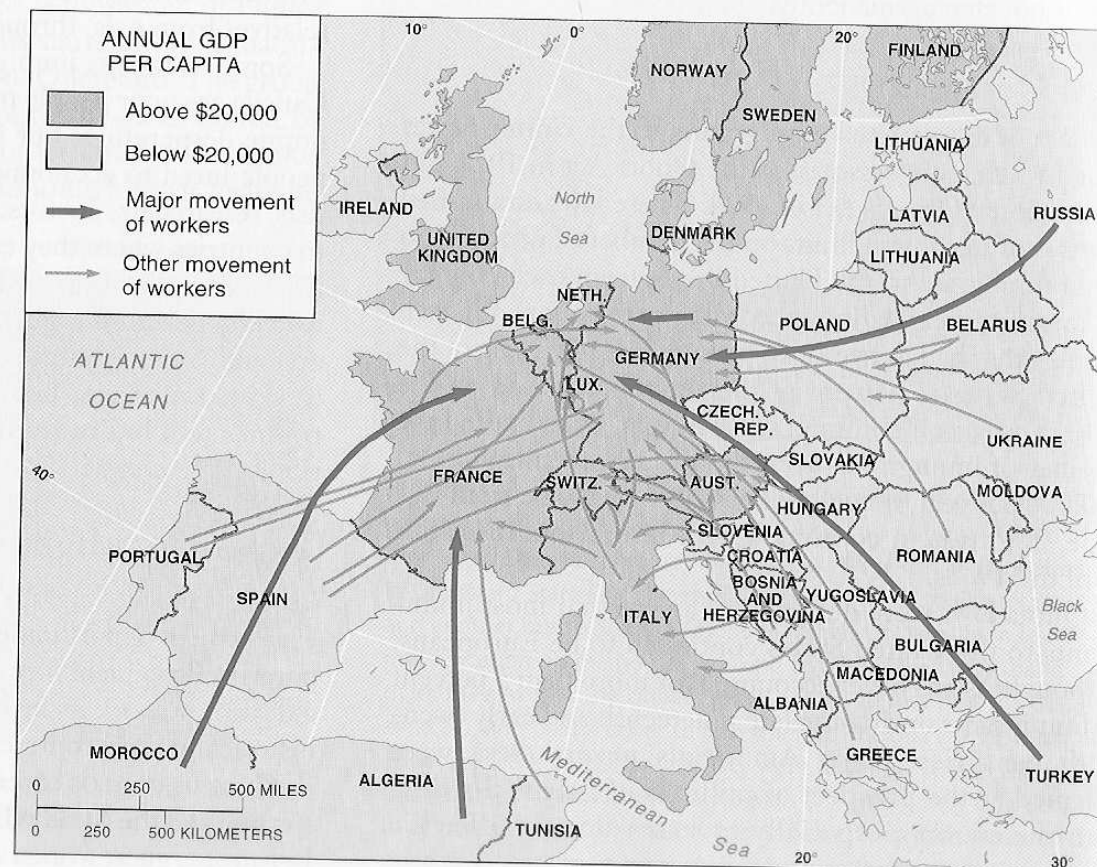

Figure 3–9 Guest workers in Europe. Guest workers emigrate primarily from Eastern Europe and North Africa to work in the wealthier, more developed, countries of Western Europe. Guest workers follow distinctive migration routes. The selected country may be a former colonial ruler, have a similar language, or have an agreement with the exporting country.

Pramen: Rubenstein J. M. 2002. An Introduction to Human Geography

- Příklady pracovních migrací z jiných částí světa:
 - USA (Mexiko, Karibik, Latinská Amerika),
 - bohaté arabské státy (Saúdská Arábie, SAE, Kuvajt, Omán),
 - JAR

UPRCHLICKÝ PROBLÉM

- rozlišují se uprchlíci:
 - mezinárodní
 - vnitrostátní

- obtížné stanovení počtu uprchlíků:
 - vágní definice OSN (termín „odůvodněná obava z pronásledování“),
 - odlehlost území,
 - politické manipulace,
 - neevidence vnitrostátních uprchlíků

- zákonné důsledky statutu uprchlíka – pomocná kritéria:
 - bez majetku,
 - bez dokladů,
 - „primitivní“ způsob dopravy

Geografie obyvateľstva a sídel II
Migrace – súčasnosť

REFUGEES	YEAR	TOTAL POPULATION OF CONCERN
8,446,000	1980	-
9,704,000	1981	-
10,310,000	1982	-
10,610,000	1983	-
10,717,000	1984	-
11,891,000	1985	-
12,620,000	1986	-
13,114,000	1987	-
14,331,000	1988	-
14,716,000	1989	-
17,378,000	1990	-
16,417,000	1991	-

17,418,000	1992	-
16,304,000	1993	-
15,754,000	1994	-
14,496,000	1995	-
13,357,000	1996	-
12,015,000	1997	19,795,000
11,481,000	1998	19,895,000
11,647,000	1999	20,628,000
12,190,000	2000	21,471,000
12,117,000	2001	19,922,000
10,594,000	2002	20,779,000
9,680,000	2003	17,009,000
9,237,000	2004	19,197,000

Estimated number of refugees and total persons of concern to UNHCR worldwide¹

TABLE 9 [ALL FIGURES AS AT 31 DECEMBER OF EACH GIVEN YEAR]

Geografie obyvateľstva a sídel II
Migrace – súčasnosť

PERSONS OF CONCERN TO UNHCR - BY REGION

REGION	TOTAL OF CONCERN	
	1 JAN. 2004*	1 JAN. 2005
Asia	6, 112, 500	6, 899, 600
Africa	4, 285, 100	4, 861, 400
Europe	4, 242, 800	4, 429, 900
North America	978, 100	853, 300
Latin America & Caribbean	1, 316, 400	2, 070, 800
Oceania	74, 400	82, 400
Total	17, 009, 300	19, 197, 400

* Revised year-end figures.

At the start of the year 2005, the **number of people** of concern to UNHCR was 19.2 million.

They included:

- 9.2 million refugees 48%
- 839,200 asylum seekers 4%
- 1.5 million returned refugees 8%
- 5.6 million internally displaced persons 29%
- 2 million others of concern 11%

● **Top five refugee hosting countries**

are:

- Iran1,046,000
UNHCR estimate
- Pakistan961,000
UNHCR estimate
- Germany877,000
- Tanzania602,000
- United States421,000

The three latter countries saw declines of between 8.7 and 7 percent in refugee numbers.

ORIGIN OF MAJOR REFUGEE POPULATIONS IN 2004

[TEN LARGEST GROUPS]

COUNTRY OF ORIGIN ¹	MAIN COUNTRIES OF ASYLUM	TOTAL
Afghanistan ²	Pakistan / Iran / Germany / Netherlands United Kingdom	2,084,900
Sudan	Chad / Uganda / Ethiopia / Kenya / D.R. Congo Central African Rep.	730,600
Burundi	Tanzania / D.R. Congo / Rwanda / South Africa Canada	485,800
Democratic Rep. Congo	Tanzania / Zambia / Congo / Burundi / Rwanda	462,200
Somalia	Kenya / Yemen / United Kingdom / USA / Djibouti	389,300
Palestinians ³	Saudi Arabia / Egypt / Iraq / Libya / Algeria	350,600
Viet Nam	China / Germany / USA / France / Switzerland	349,800
Liberia	Guinea / Côte d'Ivoire / Sierra Leone / Ghana / USA	335,500
Iraq	Iran / Germany / Netherlands / United Kingdom Sweden	311,800
Azerbaijan	Armenia / Germany / USA / Netherlands	250,500

¹ This table includes UNHCR estimates for nationalities in industrialized countries on the basis of recent refugee arrivals and asylum seeker recognition.

² This is a UNHCR estimate. Despite major returns in 2004, the figure for Iran has been revised upwards in the light of a comprehensive registration exercise. The figure for Pakistan only includes Afghans living in camps, and does not include some 1.9 million Afghans living elsewhere in the country, some of whom may be refugees, who were counted for the first time in a census in early 2005.

³ This figure excludes some 4 million Palestinians who are covered by a separate mandate of the U.N. Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA).

MAJOR REFUGEE ARRIVALS DURING 2004¹

ORIGIN	MAIN COUNTRIES OF ASYLUM	TOTAL
Sudan	Chad / Uganda / Kenya	146,900
D.R. Congo	Burundi / Rwanda / Zambia / Uganda	38,100
Somalia	Yemen / Kenya	19,100
Iraq	Syria	12,000
Côte d'Ivoire	Liberia / Mali	5,900
Burundi	Rwanda / Tanzania	4,200
Liberia	Sierra Leone / Côte d'Ivoire / Guinea	3,700
Central African Rep.	Chad	500
Rwanda	Malawi / D.R. Congo	500
Russian Federation	Azerbaijan	500

¹ Ten largest movements.

- During 2004, a total of 676,400 people **applied for asylum worldwide**, two-thirds of them in Europe. The largest number of claims were from nationals of the Russian Federation, Serbia and Montenegro and China. Combined with applications still pending from previous years, the overall **total awaiting decision** at year's end was 839,200.

Geografie obyvateľstva a sídel II

Migrace – súčasnosť

NEW ASYLUM APPLICATIONS SUBMITTED IN SELECTED INDUSTRIALIZED COUNTRIES¹ [IN 2004]

COUNTRY OF ASYLUM	ASYLUM APPLICATIONS	MAIN COUNTRIES OF ORIGIN
France	117,300	Turkey / China / D.R. Congo / Algeria / Serbia-Montenegro
United Kingdom	75,200	Iran / Somalia / Pakistan / Zimbabwe / China
Germany	50,200	Serbia-Montenegro / Turkey / Russian Fed. / Iran / Viet Nam
United States ²	45,000	China / Haiti / Colombia / Indonesia / Mexico
Switzerland	27,600	Serbia-Montenegro / Turkey / Georgia / Stateless / Iraq
Canada	25,800	Colombia / Mexico / China / Sri Lanka / India
Austria	24,600	Russian Fed. / Serbia-Montenegro / India / Nigeria / Georgia
Sweden	23,200	Serbia-Montenegro / Stateless / Iraq / Russian Fed. / Azerbaijan
Belgium	20,400	Russian Fed. / D.R. Congo / Serbia-Montenegro / Iran / Turkey
Slovakia	11,400	India / Russian Fed. / China / Georgia / Moldova

¹ Countries with more than 10,000 new asylum applications.

² Data refers to individual or collective applications.

UKAZATELE MIGRACE

- **Objem (obrat) migrace (hrubá, brutto migrace)**
suma osob, jež se zúčastní migrace
 $E + I$
- **Index mobilnosti (intenzita migračního obratu)**
relativní podíl migrantů a středního stavu obyvatel
 $M_i = (I + E) / S \cdot c$ (% , ‰)
- **Hrubá míra imigrace (intenzita imigrace)**
 $I_i = I / S \cdot c$ (zpravidla ‰)
- **Hrubá míra emigrace (intenzita emigrace)**
 $I_e = E / S \cdot c$ (zpravidla ‰)

- **Migrační saldo (čistá, netto migrace)**
rozdíl počtu imigrantů a emigrantů, výsledek migrace v daném území
 $MS = I - E$
- **Míra migračního salda (intenzita MS)**
přepočet MS na střední stav obyvatelstva
 $I_{MS} = MS / S \cdot c = (I - E) / S \cdot c$ (% , ‰)

- **Index hrubé emigrace**

$$I_{he} = E / I$$

- **Index čisté imigrace**

$$I_{\check{c}i} = (I - E) / I \cdot c (\%, \text{‰})$$

- **Index čisté emigrace**

$$I_{\check{c}e} = (E - I) / E \cdot c (\%, \text{‰})$$

▪ **Efektivita migrace**

poměr MS a objemu migrace, ukazatel popisuje účinnost migrace

$$E_m = (I - E) / (I + E)$$

$$E_m = |I - E| / (I + E) \cdot 100 (\%)$$

Hodnoty E_m :

- $E_m = 1$ (100 %),
- kladné hodnoty E_m ,
- $E_m = 0$ (0 %),
- záporné hodnoty E_m ,
- $E_m = -1$ (100 %)